

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДЕФІНІЦІЇ

«ЧИТАЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ»

В РЕАЛІЯХ НУШ

УДК 373.3.091.016:003-028.31(477)

DOI: 10.12958/2227-2747-2024-2(186)-13-23

Пушко Віра Федорівна,

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна

pushko333@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7179-1116>

Правова Нінель Володимирівна,

магістр початкового навчання,

асистент кафедри початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна

pravovalug1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6793-5562>

Для цитування: Пушко В. Ф., Правова Н. В. Інтерпретація дефініції «читацька компетентність здобувача початкової освіти» в реаліях НУШ. *Освіта та педагогічна наука*. 2024. № 2 (186). С. 13–23. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2024-2\(186\)-13-23](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2024-2(186)-13-23).

References (стандарт APA): Pushko, V., & Pravova, N. (2024). Interpretatsiia definitsii «chytatska kompetentnist zdobuvacha pochatkovoї osvity» v realiiakh NUSh [Interpretation of «Reading Competence of a Primary Education Student» Definition in the Realities of New Ukrainian School]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 2 (186), 13–23. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2024-2\(186\)-13-23](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2024-2(186)-13-23) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, викликів сьогодення, пов'язаних із запитом держави на якісну й доступну освіту, виникла необхідність кардинальних змін у загальнодержавній освітній сфері. Актуальності набули питання формування ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, що стало основою реформи «Нова українська

школа», яка розпочалася з початкової ланки.

Державні нормативні документи в галузі початкової освіти (Державний стандарт початкової освіти, типові освітні програми) орієнтують учителя на «всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та

індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості» (Державний стандарт, 2018, с. 1). Компетентності, яких набувають здобувачі початкової освіти, закріплено Законом України «Про освіту» (2017). Цей перелік створювався з урахуванням «Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (2006). У світовій практиці ефективність освіти пов'язується саме з реалізацією компетентнісного підходу.

У Державному стандарті початкової освіти серед ключових компетентностей початкової освіти – «вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами» (Державний стандарт, 2018, с. 1–2). Вимоги до компетентностей здобувачів освіти визначено за освітніми галузями, зокрема мовно-літературною: «Метою вивчення української мови та літератури, мов та літератур відповідних корінних народів і національних меншин є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей...» (Державний стандарт, 2018, с. 4). Формування читацької компетентності молодших школярів схарактеризовано як один із головних складників мети курсу української мови та літературного читання в початковій школі (Мартиненко, 2013).

Проте, як засвідчують результати загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти (2021), здобувачі загалом демонстрували недостатню сформованість деяких складників читацької компетентності. Здебільшого це виявлялося під час виконання завдань із застосуванням таких когнітивних читацьких процесів, як інтерпретування та узагальнення інформації, аналізування й оцінювання змісту і форми тексту (Ромащенко, Шкарбан, Лещенко, 2022).

Аналіз актуальних досліджень.

Проблеми формування читацьких інтересів, самостійної роботи здобувачів початкової освіти з книжкою, розвиток умінь та навичок читання завжди були в полі зору зарубіжних та вітчизняних науковців, педагогів.

Психологічні аспекти процесу навчання та читацької діяльності досліджували Я. Андрєєва, Н. Чепелева та ін. В. Мартиненко зазначає, що сутність читацької компетентності в зарубіжних літературних джерелах з кінця 70-х років минулого століття визначалась у межах психолінгвістичної концепції Н. Хомського: як знання системи мови, на протипагу володіння нею в реальних ситуаціях. У 80 – 90-і роки ХХ ст. пріоритетним у дослідженнях учених стає діяльнісний підхід (Мартиненко, 2013).

Н. Нікітіна зауважує, що питання формування навичок читання розглянуто колективом науковців Чиказького університету, які наголошують на тому, що цей процес починається ще з лона матері та продовжується протягом усього життя. Створення навичок на ранньому етапі підвищує продуктивність наступного етапу. На її думку, це «українська популярна теорія для розуміння сутності читання як навички, що сама собою не виникає, і навіть школа не завжди може надолужити згаяний батьками час» (Нікітіна, 2020, с. 54).

Теоретичною основою методики формування читацької компетентності здобувачів освіти в контексті розбудови Нової української школи є висновки науковців щодо реалізації компетентнісного підходу (Т. Байбара, Н. Бібік, С. Бондар, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко та ін.).

Психолого-педагогічні аспекти читацької компетентності учнів розглядали українські вчені А. Бойко, О. Вашуленко, І. Гудзик, О. Джежелей, Т. Карнаух, В. Мартиненко, В. Молчанова, В. Науменко, О. Савченко, Г. Ткачук, В. Трунова, О. Хорошковська та

ін. Ними з'ясовано питання щодо структури і змісту читацької компетентності молодших школярів, її сутнісні характеристики, методи та прийоми, шляхи розвитку та інноваційні технології формування.

Т. Качак розкрито теоретичні та методичні аспекти застосування компетентнісного підходу до реалізації завдань та змісту літературної освіти учнів початкової школи; удосконалення вмінь і навичок використовувати ефективні новітні технології у процесі формування літературної компетентності і розвитку самостійного читання здобувачів освіти (Качак, 2015).

Читання з розумінням як наскрізне вміння в контексті ключових компетентностей набуває значущості, зумовленої особливостями освітнього процесу (дистанційна / змішана форми навчання) в умовах воєнного стану.

Відтак, аналіз наукових джерел та практичного досвіду, з одного боку, засвідчили наявність наукового підґрунтя інтерпретації читацької компетентності здобувачів початкової освіти Нової української школи, з іншого – виявили низку суперечностей між необхідністю виховання основ читацької грамотності в молодого покоління, починаючи з дошкільного й молодшого шкільного віку, та незадовільним станом реалізації цього завдання в сучасному освітньому просторі.

Актуальність проблеми та необхідність усунення виявлених суперечностей зумовили вибір теми нашої розвідки.

Мета статті – визначення сучасного трактування дефініції «читацька компетентність» здобувача початкової освіти, її змісту та структури в аспекті реалізації ідей Нової української школи.

Методологія та методи дослідження. Дослідження проведено з урахуванням положень особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного методологічних підходів. Для реалізації мети та

вирішення завдань застосовано такі методи: теоретичні: аналіз та синтез джерел із цієї проблеми, вивчення психолого-педагогічної літератури, нормативно-правового законодавства в галузі початкової освіти; індукції та дедукції – для обґрунтування логіки дослідження, формулювання авторської дефініції; методи порівняння та узагальнення теоретичних даних; аналіз планів освітньої роботи педагогів і чинних типових програм для 1 – 4 класів.

Виклад основного матеріалу.

У Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» зазначено, що «набуття звички читання як щоденної практики, а також формування читацької грамотності визначають можливості для якісного здобуття освіти, розвитку критичного мислення, самореалізації особистості та загалом більшої задоволеності життям в умовах інформаційного перенасичення, нестабільної політичної чи економічної ситуації в державі» (Стратегія розвитку читання, 2023).

У Державному стандарті початкової освіти визначено ключові компетентності та спільні для всіх компетентностей уміння, серед яких читання з розумінням. За твердженням І. Старагіної, В. Терещенко, А. Панченкова, «саме через читання широкого кола різномірних матеріалів з різних сфер особистого та суспільного життя, науки й техніки людина відкриває для себе світ, розширює його межі, щоб стати врешті-решт успішною, самодостатньою, гармонійною особистістю» (Старагіна, Терещенко, Панченков, 2020, с. 9).

Отже, одним із ключових завдань початкового рівня освіти є навчання учнів читати з розумінням, що «передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або

відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів» (Романенко, Шкарбан, Лещенко, 2021, с. 10).

У сучасній педагогічній літературі поряд із терміном «читання з розумінням» використовують інші трактування: «читацька грамотність», «читацька компетентність», «критичне читання» тощо. Проте в останні роки узвичаївся термін «читацька компетентність», сутність якого науковці тлумачать по-різному.

Так, Ю. Романенко, Л. Шкарбан, В. Лещенко визначають читацьку компетентність як «здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати висновки, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо» (Романенко, Шкарбан, Лещенко, 2022, с. 7). У своїх рекомендаціях автори розглядають її як мету та результат освітньої діяльності на уроках української мови та читання.

В. Мартиненко вважає, що більшість вітчизняних і зарубіжних учених сутність поняття «читацька компетентність» потрактовують як складне багатокомпонентне утворення з позицій діяльнісного й особистісно зорієнтованого підходів. На її думку, читацька компетентність – це володіння індивідом сукупністю знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, які дають змогу читачеві ефективно взаємодіяти з текстом, повноцінно усвідомлювати літературні твори, їх інтерпретувати, оцінювати, здійснювати пошук у тексті потрібної інформації, прово-

дити діалогову взаємодію з текстом та ін. (Мартиненко, 2013).

А. Фасоля наголошує на тому, що «читацька компетентність одночасно є і предметною, і міжпредметною (загальнонавчальною)» (Фасоля, 2017, с. 9). Міжпредметну читацьку компетентність автор розглядає як «якість особистості, яка виявляється в готовності й здатності самостійно здобувати і застосовувати пов'язані з читацькою діяльністю знання та вміння розв'язувати актуальні завдання, здійснювати читацький і особистісний саморозвиток» (Фасоля, 2017, с. 9).

Відповідно до теми наукового пошуку важливим є розуміння досліджуваного поняття Н. Нікітіною, яка наголошує на тому, що «сучасна школа основним завданням читацької компетентності здобувача початкової освіти з першого дня його перебування під опікою вчителя вбачає оволодіння комплексом читацьких знань, умінь та навичок, що впливають на ціннісне ставлення учнів до світу і усвідомлення себе в ньому» (Нікітіна, 2020, с. 57).

Літературознавець Т. Качак, визначаючи читацьку компетентність молодшого школяра як «здатність до застосування комплексу специфічних особистісних, когнітивних та естетико-комунікативних процесів у ході ефективної літературної комунікації» (Качак, 2017, с. 12), вважає її першим етапом щодо володіння достатньо сформованими способом, вміннями та навичками читання, технікою читання, культурою читання, обізнаністю з колом дитячого читання. Зазначимо, що це поняття дослідниця розглядає вужче, називаючи його одним із основних структурних компонентів літературної компетентності. За визначенням О. Савченко, читацька компетентність – це «інтегроване особистісно-діяльнісне утворення, що є результатом взаємодії знань, умінь, ціннісних ставлень, що набувається у процесі реалізації змісту літературного читання» (Савченко, 2011, с. 5).

О. Вашуленко наголошує на тому, що читацька компетентність є особистісно-діяльнісним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь і навичок та ціннісних ставлень учнів, що набувається в процесі реалізації всіх змістових ліній предмета «Літературне читання» та характеризує її «як сукупність освітніх елементів, яка виявляється у володінні системою літературних знань, умінь і навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості та здатності їх використовувати з метою пізнання навколишньої дійсності, задоволення власних потреб (пізнавальних, естетичних, самоосвітніх та ін.)». Науковець зазначає, що читацька компетентність «визначається не лише обсягом літературних знань, початкових читацьких умінь і навичок з їх відтворенням, а й здатністю школяра засвоювати знання та застосовувати їх у власній літературній діяльності» і тому в системі початкового навчання є предметною» (Вашуленко, 2013, с. 202).

У дослідженнях Г. Коваль, Л. Іванової, Т. Суржук під читацькою компетентністю розуміють комплексну характеристику особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку, володіє достатньо сформованою навичкою читання, читацькими вміннями та навичками; має здатність до читацької самостійності, самооцінки, самоконтролю, творчого розв'язання літературних завдань; сформованість інтелектуальних операцій для повноцінного сприймання й осмислення твору, творчих літературних здібностей (Коваль, Іванова, Суржук, 2010).

Отже, аналіз дефініцій читацької компетентності в аспекті реалізації змісту мовно-літературної галузі на уроках української мови і читання в початковій школі свідчить, що більшість вітчизняних дослідників розглядають її як складник літературної компетентності, предметну компетентність.

Зазначимо, що для низки науковців (І. Старагіна, В. Терещенко, А. Панченков) цілком очевидним є те, що читацьку компетентність варто розуміти як більш універсальну особистісну характеристику, яка дає змогу працювати не лише з літературними текстами, а й з текстами іншої функційної природи – інформаційними (Старагіна, Терещенко, Панченков, 2020).

Аналізуючи різні інтерпретації читацької компетентності з лінгводидактичних, методичних позицій, зауважимо, що автори розглядають її в контексті діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів, акцентують увагу на тому, що це універсальна особистісна якість, здатність читача розуміти будь-який текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності. Уважаємо доцільним погодитись із позицією, що визначає читацьку компетентність більш широко, зокрема і як здатність шукати, відтворювати, використовувати та інтерпретувати інформацію.

Отже, *читацька компетентність здобувача початкової освіти в умовах реалізації завдань НУШ* – це складне багатоконпонентне явище, яке охоплює володіння читачем сукупністю знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, які дають йому змогу ефективно взаємодіяти з різноманітними текстами як частиною повсякденного життя й навчальної діяльності; здатність розуміти, інтерпретувати, оцінювати, відтворювати й використовувати тексти, здійснювати пошук потрібної інформації в них, що забезпечується результатами попереднього психічного розвитку, сформованістю інтелектуальних операцій у школяра.

Досліджуючи сутність читацької компетентності здобувача початкової освіти НУШ, зробимо акцент на погляди науковців щодо визначення її *компонентів*. О. Вашуленко зауважує, що читацька компетентність інтегрує компоненти: когнітивний (знання); комунікативний (слухання,

читання, говоріння); ціннісний (розуміння соціальних, морально-етичних цінностей, оцінні судження і ставлення учня до прочитаного); діяльнісний (уміння, навички, способи діяльності); особистісно-творчий (розвиток літературно-творчих здібностей, естетичної чутливості, творчої уяви; здатність до творчої діяльності; рівень читацької культури (Вашуленко, 2013). Такої ж думки дотримується Н. Нікітіна, включаючи до читацької компетентності такі самі компоненти, але розширюючи їх змістову наповненість: когнітивний, комунікативний – це слухання, читання, говоріння та письмо; ціннісний – оцінні судження здобувачів освіти і їхнє ставлення до прочитаного; діяльнісний – уміння та способи діяльності; особистісно-творчий – покликаний виробити стійке прагнення особистості до навчання, пізнання шляхом мотивації та ціннісного усвідомленого ставлення до необхідності та важливості знань (Нікітіна, 2020).

Для визначення змісту і структури читацької компетентності, на думку В. Мартиненко, є необхідним з'ясувати сутність читацької діяльності, у процесі якої здійснюється формування зазначеного поняття. Вона визначає такі складники читацької компетентності: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний (Мартиненко, 2013).

У читацькій компетентності Т. Качак окреслює основні аспекти: правильність, виразність, свідомість, достатня швидкість читання, обізнаність з відповідним колом читання (Качак, 2017, с. 12).

На сьогодні погляди науковців на компонентний склад читацької компетентності здобувачів освіти початкової та середньої школи відрізняються. Так, Т. Яценко, О. Слижук визначено такі структурні компоненти читацької компетентності здобувачів освіти базової середньої освіти: культурний, літературознавчий, інтерпретаційний, аксіологічний,

творчо-мовленнєвий. Дослідники відзначають, що «Культурний компонент орієнтує учнів на усвідомлення літературних творів українських письменників у контексті розвитку світової літератури та культури, розуміння й рецепцію загальнолюдських та національних цінностей, втілених у художньо-літературній образності. Літературознавчий компонент спрямовує молодших підлітків на засвоєння теоретико-літературних понять та оперування ними в процесі роботи з текстами літературних творів, на формування загальних уявлень про літературу як вид мистецтва. Інтерпретаційний компонент орієнтований на доповнення індивідуальної інтерпретації юних читачів естетичними компонентами, формування умінь оперувати теоретико-літературними поняттями, розвиток читацької грамотності, культури читання й літературних уподобань. Аксіологічний компонент передбачає розуміння учнями світоглядних категорій, моральних ідеалів, гуманістичних цінностей, тобто уявлення про людину як найвищу цінність, її свободу, рівність, толерантність і справедливість у взаєминах з іншими людьми. Творчо-мовленнєвий компонент передбачає формування вмінь будувати усні й писемні зв'язні висловлювання відповідно до комунікативної ситуації та створювати власні тексти різних жанрів» (Яценко, Слижук, 2022, с. 88). Зазначимо, що аналіз сутнісних характеристик та вимог до наскрізного вміння «читати з розумінням» у початковій та базовій школі значно не відрізняються, а лише свідчать про наступність у формуванні зазначеного вміння.

Підкреслимо, що, окрім компонентів, ученими окреслено складові частини читацької компетентності. Так, О. Вашуленко до таких відносить: мовленнєву, літературознавчу, бібліотечно-бібліографічну; емоційно-ціннісну; літературно-творчу (Вашуленко, 2013).

Ю. Романенко, Л. Шкарбан, В. Лещенко, розкриваючи рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, зауважують, що з урахуванням положень Державного стандарту початкової освіти 2018 року й типових освітніх програм для мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та читання), міжнародних порівняльних досліджень якості освіти з мови й читання та традицій навчання цих предметів у початковій школі завдання на вимірювання читацької компетентності в ході загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти (2021) було структуровано за такими читацькими пізнавальними процесами: знаходження інформації; формулювання прямих висновків; інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації; аналізування та оцінювання змісту й форми тексту. Автори ці процеси називають складниками читацької компетентності (Романенко, Шкарбан, Лещенко, 2021).

Ефективність процесу формування читацької компетентності молодших школярів залежить від низки чинників. На нашу думку, основним чинником у період початкової освіти є мотивація до читання. Вона є базовою, оскільки суттєво впливає на становлення в здобувачів освіти літературних компетентностей і спонукає до активної читацької діяльності. Забезпечення мотивації до читання в здобувачів початкової освіти спрямовує й організовує процес пізнання ними дитячої літератури, надає йому особистісного значення (Пушко, Правова, 2021). Аналіз різних підходів до розгляду питань забезпечення мотиваційного компонента читацької діяльності школярів дозволяє дійти висновку, що серед найефективніших шляхів мотивування є: систематичне розширення кола читання дітей, ознайомлення з усім різноманіттям дитячої літератури; розкриття поглядів і переконань,

якостей і рис особистості автора завдяки висвітленню цікавих фактів його життя; застосування на уроках літературного читання і в позакласній роботі нових технологій роботи з книжкою, спрямованих на осучаснення читацької діяльності завдяки використанню електронних засобів; активне впровадження проектної діяльності тощо (Пушко, Правова, 2021).

У реаліях Нової української школи в умовах очної / дистанційної, змішаної форм навчання цілеспрямоване формування мотиваційних, ціннісних механізмів читацької компетентності здобувача початкової освіти має бути актуалізовано. Відтак, цілком справедливо буде підтримати думку науковців про пріоритетність умотивованого використання цифрових ресурсів, упровадження науково обґрунтованих інноваційних форм проведення уроків читання та позакласної роботи. Усе це сприятиме формуванню читацької компетентності молодшого школяра, вихованню любові й поваги до літератури як мистецтва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у науковій літературі щодо методики читання в початковій школі використовують низку термінів (дефініцій) на означення здатності здобувача початкової освіти свідомо читати й ефективно працювати з текстом. У документах, що визначають зміст мовно-літературної освіти рідною мовою в НУШ, методичній літературі останніх років узвичаєно термін «читацька компетентність», який інтерпретується по-різному. Аналіз тлумачень цього поняття дозволив зробити висновок про характеристику досліджуваного явища як предметної літературної компетентності. Проте серед вітчизняних науковців спостерігається тенденція до ширшого визначення поняття «читацька компетентність» здобувача початкової освіти. На

сучасному етапі – це складне багатокомпонентне явище, яке охоплює володіння читачем сукупністю знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, які дають йому змогу ефективно взаємодіяти з різноманітними текстами як частиною повсякденного життя й навчальної діяльності.

Визначення змістової сторони поняття «читацької компетентності» здобувачів початкової освіти з урахуванням реалізації завдань Нової української школи та реалій організації освітнього процесу в умовах воєнного стану базується на розумінні його компонентного складу, структури, урахуванні інтеграційних процесів у мовно-літературній початковій освіті, використанні перспективних педагогічних технологій, зокрема онлайн-інструментів у навчанні читання, важливості забезпечення мотиваційних чинників читацької діяльності.

Перспективи досліджень означеної проблеми полягають у розробці методики розвитку читацької компетентності в системі інтеграції змісту мовно-літературної освіти в початковій ланці школи в умовах дистанційного, змішаного навчання.

Література

Вашуленко О. В. Зміст і структура читацької компетентності молодшого школяра. *Компетентнісні засади змісту освіти в 11-річній школі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (28–29 берез. 2013 року). Київ : Оберіг, 2013. С. 202–206.

Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

Качак Т. Б. Літературна освіта молодших школярів: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 44 с.

Коваль Г. П., Іванова Т. Б., Суржук Т. Б. Методика читання: навчальний

посібник для студ. пед. ін-тів, гуманіт. ун-тів, пед. коледжів спец. «Педагогіка і методика почат. навчання». Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2010. 280 с.

Мартиненко В. О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. *Збірник наукових праць: Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. XV. Кам'янець-Подільський, 2013. С. 145–151.

Нікітіна Н. Формування читацької компетентності як парадигма успішної особистості майбутнього. *Newinception*. 2020. № 1. С. 52–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3978100%20>

Пушко В. Ф., Правова Н. В. Мотиваційне забезпечення читацької діяльності здобувачів початкової освіти. *The 13th International scientific and practical conference «Perspectives of world science and education»* (September 9-11, 2020). CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. С. 222–230.

Романенко Ю., Шкарбан Л., Лещенко В. Рекомендації щодо формування читацької компетентності учнів на рівні початкової освіти / за ред. О. Осадчої та Ю. Романенко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2022. 47 с.

Савченко О. Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*. 2011. № 8–9. С. 4–8.

Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.

Стратегія розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR230190>

Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. *Дивослово*. 2017. № 9. С. 8–15.

Яценко Т. О., Слижук О. А. Формування предметної компетентності учнів 5–6 класів нової української школи в процесі навчання української літератури. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 51. Т. 2. 2022. С. 88–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.17>

References

Vashulenko, O. V. (2013). Zmist i struktura chytatskoi kompetentnosti molodshoho shkoliara [Content and Structure of Junior Schoolchildren's Reading Competence]. *Kompetentnisni zasady zmistu osvity v 11-richnii shkoli – Competence-based principles of education content in 11-year school: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. (pp. 202–206). Kyiv: Oberig [in Ukrainian].

Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity. Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy 21 liutoho 2018 [State Standard of Primary Education. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 21 February 2018]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Kachak, T. B. (2017). Literaturna osvita molodshykh shkoliariv [Literary Education of Junior Schoolchildren]. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].

Koval, G. P., Ivanova, T. B., & Surzhuk, T. B. (2010). *Metodyka chytannia* [Reading Methods]. Ternopil: Uchytelna Knyha-Bohdan [in Ukrainian].

Martynenko, V. O. (2013). Struktura i zmist chytatskoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv [The Structure and Content of Reader Competence of Primary School Children]. *Zbirnyk naukovykh prats: Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka –*

Collection of scientific works: Pedagogical education: theory and practice, XV, 145–151 [in Ukrainian].

Nikitina, N. (2020). Formuvannia chytatskoi kompetentnosti yak paradyhma uspishnoi osobystosti maibutnoho [Reading Competence Formation as a Paradigm of a Successful Personality of the Future]. *Newinception*, 1, 52–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3978100%20> [in Ukrainian].

Pushko, V. F., & Pravova N. V. (2020). Motyvatsiine zabezpechennia chytatskoi diialnosti здобувачів початкової освіти [Motivational support of Reading Activity of Primary Education Students]. *Perspectives of world science and education: Proceedings of the 13th International Scientific and Practical Conference*. (pp. 222–230). Osaka, Japan: CPN Publishing Group [in Ukrainian].

Romanenko, Y., Shkarban, L., & Le-shchenko, V. (2022). Rekomendatsii shchodo formuvannia chytatskoi kompetentnosti uchniv na rivni pochatkovoї osvity [Recommendations for the Formation of Students' Reading Competence at the Primary Education Level]. Kyiv: Ukrainian Center for Educational Quality Assessment [in Ukrainian].

Savchenko, O. Ya. (2011). Kliuchovi kompetentnosti – innovatsiinyi rezultatyvnyi shkilnoi osvity [Understanding by Younger Students of Literary Works: the Essence of the Process and the Means of Formation]. *Ridna shkola – Native school*, 8–9, 4–8 [in Ukrainian].

Staragina, I. P., Tereshchenko, V. M., & Panchenkov, A. O. (2020). Nova ukrainska shkola: rozvytok chytatskoi kompetentnosti v uchniv pochatkovoї shkoly v systemi intehrovanoho navchannia [New Ukrainian School: Development of Reading Competence in Primary School Students in the System of Integrated Learning]. Kharkiv: Sunflower [in Ukrainian].

Stratehiia rozvytku chytannia na period do 2032 roku «Chytannia yak zhyttieva stra-

tehiia» (skhvalena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 bereznia 2023 r. № 190-r.) [Strategy for the Development of Reading for the Period until 2032 «Reading as a Life Strategy» (approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 3, 2023 No. 190)]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/KR230190>

Fasolia, A. (2017). Chytatska kompetentnist: shcho formuiemo, shcho i yak pereviriaiemo y otsiniuiemo [Reading Competence: What we Form, What and how we Check and Evaluate]. *Dyvoslovo – Miraculous*, 9, 8–15 [in Ukrainian].

Yatsenko, T. O., & Slyzhuk, O. A. (2022). Formuvannia predmetnoi kompetentnosti uchniv 5-6 klasiv novoi ukrainskoi shkoly v protsesi navchannia ukrainskoi literatury [Formation of the Subject Competence of Students of 5-6 Grades of the New Ukrainian School in the Process of Teaching Ukrainian Literature]. *Innovative pedagogy – Innovative pedagogy*, 51 (2), 88–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.17> [in Ukrainian].

***

Пушко В. Ф., Правова Н. В. Інтерпретація дефініції «читацька компетентність здобувача початкової освіти» в реаліях НУШ

У статті розглянуто сучасне трактування дефініції «читацька компетентність здобувача початкової освіти», її змісту та структури в аспекті реалізації ідей Нової української школи. З'ясовано важливість процесу формування вміння здобувача освіти читати з розумінням на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Проаналізовано різні тлумачення поняття «читацька компетентність», визначено їхні спільні та специфічні особливості, що дозволило зробити висновок про багатогранність досліджуваного явища. Виявлено тенденцію до розуміння науковцями чи-

тацької компетентності більш широко – як складне багатокомпонентне явище, яке охоплює володіння читачем сукупністю знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, які дають йому змогу ефективно взаємодіяти з різноманітними текстами як частиною повсякденного життя й навчальної діяльності; здатність розуміти, інтерпретувати, оцінювати, відтворювати й використовувати тексти, здійснювати пошук потрібної інформації в них, що забезпечується результатами попереднього психічного розвитку, сформованістю інтелектуальних операцій у школяра.

Охарактеризовано погляди науковців щодо компонентів та складників читацької компетентності. Визначено найважливіший чинник впливу на ефективність процесу розвитку читацької компетентності здобувачів освіти – мотивація до читання. Доведено важливість цілеспрямованого формування мотиваційних, ціннісних механізмів читацької компетентності учнів початкової школи з урахуванням особливостей освітнього процесу (дистанційна / змішана форми навчання) в умовах воєнного стану.

Ключові слова: читацька компетентність, здобувач початкової освіти, читання з розумінням, уміння, дефініція, інтерпретація, Нова українська школа, мовно-літературна освітня галузь.

Pushko V., Pravova N. Interpretation of «Reading Competence of a Primary Education Student» Definition in the Realities of New Ukrainian School

The article deals with the modern interpretation of «reading competence of a primary education student» definition, its content, and its structure in terms of implementing the ideas of New Ukrainian School. The importance of the process of forming the student's ability to read with understanding in the lessons of language and literary education has been determined.

Different interpretations of «reading competence» concept have been analyzed, their common and specific features, which led to the conclusion that the studied phenomenon is multifaceted, have been identified. It has been identified the tendency of scientists to understand reading competence more broadly – as a complex multicomponent phenomenon that covers the reader’s possession of a set of knowledge, skills, abilities, and value attitudes that allow one to effectively interact with various texts as part of everyday life and educational activities; the ability to understand, interpret, evaluate, reproduce and use texts, search for the necessary information in them, which is ensured by the results of previous mental development, the formation of intellectual operations in the student.

The views of scientists on the components and elements of reading competence have been characterized. The most important factors influencing the effectiveness of the process of forming the reading competence of students have been identified. The importance of purposeful formation of motivational and value mechanisms of primary school students’ reading competence has been proved, taking into account the peculiarities of the educational process (distance / mixed forms of education) in the conditions of martial law.

Keywords: reading competence, primary education student, reading with understanding, skills, definition, interpretation, New Ukrainian School, language and literary education.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

